

نظریه‌ها و سیاست‌های

# اقتصاد کلان

جلد اوّل

دکتر عباس شاکری

|                     |                                                            |
|---------------------|------------------------------------------------------------|
| سرشناسه             | : شاکری، عباس، ۱۳۳۷.                                       |
| عنوان و نام پدیدآور | : نظریه‌ها و سیاست‌های اقتصاد کلان / عباس شاکری.           |
| مشخصات نشر          | : تهران: رافع، ۱۳۸۹.                                       |
| مشخصات ظاهری        | : ج. ۲ (۱۱۳۹ ص.): جدول، نمودار.                            |
| شابک                | : دوره: ۵- 31- 6378- 964- 978؛ ج. ۱: ۲- 29- 6378- 964- 978 |
|                     | : ج. ۲: ۸- 30- 6378- 964- 978                              |
| وضعیت فهرست‌نویسی   | : فیبا                                                     |
| یادداشت             | : کتابنامه.                                                |
| یادداشت             | : نمایه.                                                   |
| موضوع               | : اقتصاد کلان - - راهنمای آموزشی. (عالی)                   |
| رده‌بندی کنگره      | : ۱۳۸۹ ۱۷۳ ش ۲ ف / ۱۸۰ HB                                  |
| رده‌بندی دیویی      | : ۳۳۹ / ۰۷۶                                                |
| شماره کتابشناسی ملی | : ۲۱۵۷۸۷۹                                                  |

### نظریه‌ها و سیاست‌های اقتصاد کلان (جلد اول)

دکتر عباس شاکری

ناشر: انتشارات رافع

نوبت چاپ: دوم - پائیز ۱۳۸۹

شمارگان: ۳۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

مرکز پخش: نمایشگاه کتاب بیات - ضلع جنوب شرقی میدان انقلاب - پلاک ۱۵۱۲ - تلفن: ۶۶۹۶۸۰۷۰  
و تلفن: ۳- ۶۶۵۹۴۵۹۲

شابک: (ج. ۱) ۲- ۲۹- ۶۳۷۸- ۹۶۴- ۹۷۸؛ (دوره) ۵- ۳۱- ۶۳۷۸- ۹۶۴- ۹۷۸

کلیه حقوق این اثر برای مؤلف محفوظ می‌باشد.

## فهرست مطالب

|    |                                                      |
|----|------------------------------------------------------|
| ۷  | فهرست مطالب                                          |
| ۱۷ | یادداشت مؤلف                                         |
| ۱۹ | فصل اول: جایگاه اقتصاد کلان و موضوعات آن             |
| ۱۹ | ۱-۱- مقدمه                                           |
| ۲۰ | ۱-۲- علت تأخیر در اقتصاد کلان                        |
| ۲۹ | ۱-۳- موضوع اقتصاد کلان                               |
| ۲۴ | ۱-۴- پایه‌های خرد اقتصاد کلان                        |
| ۳۶ | ۱-۵- اختلاف‌نظرها در اقتصاد کلان                     |
| ۳۸ | ۱-۶- اقتصاد کلان و چرخه‌های تجاری                    |
| ۳۸ | ۱-۷- موضوع اقتصاد کلان رشد است یا تثبیت؟             |
| ۴۰ | ۱-۸- جمع‌بندی                                        |
| ۴۱ | تمرین                                                |
| ۴۳ | فصل دوم: حساب‌های ملی                                |
| ۴۳ | ۲-۱- مقدمه                                           |
| ۴۴ | ۲-۲- محاسبه تولید ناخالص ملی                         |
| ۴۴ | ۲-۲-۱- محاسبه تولید ناخالص ملی به روش ارزش افزوده    |
| ۵۷ | ۲-۲-۲- محاسبه تولید ناخالص ملی به روش مخارج یا تولید |
| ۶۵ | ۲-۲-۳- محاسبه تولید ناخالص ملی از طریق مصارف درآمد   |
| ۷۷ | ۲-۳- تعدیل در موجودی انبار                           |
| ۷۸ | ۲-۴- رابطه پس‌انداز- سرمایه‌گذاری                    |
| ۷۸ | ۲-۵- جریان دایره‌وار تولید و درآمد                   |
| ۸۳ | ۲-۶- محدودیت‌های حساب‌های ملی                        |
| ۸۳ | ۲-۶-۱- توزیع درآمد                                   |
| ۸۴ | ۲-۶-۲- ترکیب تولیدات                                 |
| ۸۴ | ۲-۶-۳- آلودگی‌های زیست‌محیطی                         |
| ۸۶ | ۲-۶-۴- فعالیت‌های نامولد                             |
| ۸۶ | ۲-۶-۵- سرمایه اجتماعی و انسانی                       |

|    |               |
|----|---------------|
| ۸۷ | ۷-۲- جمع‌بندی |
| ۸۸ | تمرین         |

## فصل سوم: شاخص‌های قیمت و تبدیل مقادیر اسمی به مقادیر حقیقی

|     |                                                   |
|-----|---------------------------------------------------|
| ۹۵  | ۱-۳- مقدمه                                        |
| ۹۵  | ۲-۳- تصویری ساده                                  |
| ۹۶  | ۳-۳- نظریه عدد شاخص                               |
| ۹۸  | ۱-۲-۳- شاخص لاسپیرز                               |
| ۹۹  | ۲-۲-۳- شاخص پاشه                                  |
| ۱۰۳ | ۳-۳-۳- شاخص فیشر                                  |
| ۱۰۵ | ۴-۳- شاخص‌های قیمت رایج                           |
| ۱۰۵ | ۱-۴-۳- شاخص قیمت مصرف‌کننده ( $CPI$ )             |
| ۱۰۶ | ۲-۴-۳- شاخص قیمت تولیدکننده ( $PPI$ )             |
| ۱۱۱ | ۳-۴-۳- شاخص قیمت عمده‌فروشی                       |
| ۱۱۲ | ۵-۴-۳- تعدیل‌کننده $GNP$ یا تعدیل‌کننده ضمنی قیمت |
| ۱۱۳ | ۵-۳- اندازه‌گیری تورم                             |
| ۱۱۶ | ۶-۳- روش‌ها و محاسبات در عمل                      |
| ۱۲۰ | ۷-۳- رابطه مبادله بازرگانی                        |
| ۱۲۳ | ۸-۳- جمع‌بندی                                     |
| ۱۲۵ | تمرین                                             |
| ۱۲۶ |                                                   |

## فصل چهارم: الگوی درآمد-مخارج یا مدل خط $45^\circ$

|     |                                                   |
|-----|---------------------------------------------------|
| ۱۳۱ | ۱-۴- مقدمه                                        |
| ۱۳۱ | ۲-۴- روش‌شناسی کینز                               |
| ۱۳۲ | ۳-۴- فروض مدل                                     |
| ۱۳۳ | ۴-۴- جایگاه منحنی‌های عرضه کل و تقاضای کل در الگو |
| ۱۳۵ | ۵-۴- علت عدم تعادل و بیکاری در الگو               |
| ۱۳۶ | ۶-۴- جایگاه پول در الگو                           |
| ۱۳۷ | ۷-۴- تعادل در الگوی درآمد-مخارج                   |
| ۱۳۸ | ۱-۷-۴- مخارج برنامه‌ریزی‌شده و تحقق‌یافته         |
| ۱۳۸ | ۲-۷-۴- تعیین درآمد تعادلی در الگوی درآمد-مخارج    |
| ۱۴۲ | ۳-۷-۴- بیان نموداری تعادل در الگوی درآمد-مخارج    |
| ۱۴۳ | ۸-۴- مفهوم ضریب فزاینده                           |
| ۱۴۴ |                                                   |

|     |                                                               |
|-----|---------------------------------------------------------------|
| ۱۴۶ | ۹-۴- استخراج ضریب فزاینده در الگوی درآمد مخارج                |
| ۱۴۷ | ۹-۴-۱- ضریب فزاینده الگوی دوبخشی                              |
| ۱۵۵ | ۹-۴-۲- ضریب فزاینده مخارج دولت و مالیات ثابت در الگوی سه بخشی |
| ۱۶۷ | ۹-۴-۳- استخراج ضریب فزاینده نرخ مالیات در الگوی سه بخشی       |
| ۱۷۲ | ۹-۴-۴- ضریب فزاینده بودجه متوازن در الگوی سه بخشی             |
| ۱۸۰ | ۹-۴-۵- استخراج ضریب فزاینده انگوی چهار بخشی                   |
| ۱۸۹ | ۹-۴-۶- ضریب فزاینده بودجه متوازن در الگوی چهاربخشی            |
| ۱۹۰ | ۴-۱۰- رابطه $GNP$ اتحاد است یا شرط تعادل؟                     |
| ۱۹۲ | ۴-۱۱- پایداری مدل                                             |
| ۱۹۷ | ۴-۱۲- تناقض خست                                               |
| ۱۹۹ | ۴-۱۳- ارزیابی                                                 |
| ۲۰۰ | ۴-۱۴- جمع بندی                                                |
| ۲۰۱ | ضمیمه: بیان دیگری از الگوی درآمد- مخارج                       |
| ۲۰۴ | تمرین                                                         |

## فصل پنجم: مقدمه‌ای بر الگوی نئوکینزی و دستگاه $IS-LM$

|     |                                         |
|-----|-----------------------------------------|
| ۲۰۹ | ۵-۱- مقدمه                              |
| ۲۱۰ | ۵-۲- شرایط و فروض الگو                  |
| ۲۱۲ | ۵-۳- نظریه پولی کلاسیک‌ها               |
| ۲۱۶ | ۵-۴- دیدگاه کینز در مورد پول            |
| ۲۱۹ | ۵-۵- بازار پول از دید کینز              |
| ۲۱۹ | ۵-۵-۱- عرضه پول از دید کینز             |
| ۲۱۹ | ۵-۵-۲- تقاضای پول از دید کینز           |
| ۲۲۴ | ۵-۵-۳- تعادل بازار پول از دید کینز      |
| ۲۲۶ | ۵-۶- رابطه بازار پول و بازار اوراق قرضه |
| ۲۳۰ | ۵-۷- جمع بندی                           |
| ۲۳۱ | تمرین                                   |

## فصل ششم: دستگاه $IS-LM$

|     |                           |
|-----|---------------------------|
| ۲۳۳ | ۶-۱- مقدمه                |
| ۲۳۴ | ۶-۲- منحنی $IS$           |
| ۲۳۴ | ۶-۲-۱- استخراج منحنی $IS$ |
| ۲۳۶ | ۶-۲-۲- معادله منحنی $IS$  |

|     |                                                                   |
|-----|-------------------------------------------------------------------|
| ۲۳۸ | ۳-۲-۶- نقاط خارج از منحنی $IS$                                    |
| ۲۳۹ | ۴-۲-۶- عوامل انتقال $IS$                                          |
| ۲۴۲ | ۵-۲-۶- میزان انتقال افقی و عمودی $IS$                             |
| ۲۴۳ | ۳-۶- منحنی $LM$                                                   |
| ۲۴۳ | ۱-۳-۶- استخراج نموداری منحنی $LM$                                 |
| ۲۴۵ | ۲-۳-۶- معادله منحنی $LM$                                          |
| ۲۴۶ | ۳-۳-۶- نقاط خارج از منحنی $LM$                                    |
| ۲۴۷ | ۴-۳-۶- انتقال منحنی $LM$                                          |
| ۲۵۰ | ۵-۳-۶- مقدار انتقال عمودی و افقی منحنی $LM$                       |
| ۲۵۱ | ۴-۶- تعادل همزمان بازار پول و بازار محصول                         |
| ۲۵۲ | ۱-۴-۶- بیان ریاضی تعادل همزمان دو بازار                           |
| ۲۵۵ | ۲-۴-۶- تعیین تعادل همزمان بازار پول و بازار محصول به روش جایگزینی |
| ۲۵۷ | ۵-۶- استخراج ضریب فزاینده دستگاه $IS-LM$ به روش مفهومی            |
| ۲۵۷ | ۱-۵-۶- الگوی سه بخشی                                              |
| ۲۶۰ | ۲-۵-۶- الگوی چهار بخشی                                            |
| ۲۶۳ | ۶-۶- مقایسه اثر سیاست مالی در دو الگو                             |
| ۲۶۷ | ۷-۶- ساز و کار انتقال سیاست پولی                                  |
| ۲۶۹ | ۸-۶- همسازی پولی                                                  |
| ۲۷۱ | ۹-۶- ضریب فزاینده بودجه متوازن در الگوی سه بخشی                   |
| ۲۷۳ | ۱۰-۶- جمع‌بندی                                                    |
| ۲۷۴ | تمرین                                                             |

## فصل هفتم: تأثیرگذاری سیاست‌های پولی و مالی در الگوی $IS-LM$

|     |                                                         |
|-----|---------------------------------------------------------|
| ۲۷۹ | ۱-۷- مقدمه                                              |
| ۲۷۹ | ۲-۷- تأثیرگذاری سیاست‌های پولی و مالی در حد کینزی‌ها    |
| ۲۸۰ | ۱-۲-۷- تأثیرگذاری سیاست مالی در حد کینزی‌ها             |
| ۲۸۳ | ۲-۲-۷- تأثیرگذاری سیاست پولی در حد کینزی                |
| ۲۸۸ | ۳-۷- تأثیرگذاری سیاست‌های پولی و مالی در حد کلاسیک‌ها   |
| ۲۸۸ | ۱-۳-۷- تأثیرگذاری سیاست مالی در حد کلاسیک‌ها            |
| ۲۹۰ | ۲-۳-۷- اثرگذاری سیاست پولی در حد کلاسیک‌ها              |
| ۲۹۲ | ۴-۷- تأثیر شیب $IS$ بر تأثیرگذاری سیاست‌های مالی و پولی |
| ۲۹۲ | ۱-۴-۷- شیب $IS$ و تأثیرگذاری سیاست مالی                 |
| ۲۹۵ | ۲-۴-۷- شیب $IS$ و تأثیرگذاری سیاست پولی                 |

|     |                                              |
|-----|----------------------------------------------|
| ۲۹۶ | ۵-۷- تأثیر شیب $LM$ بر سیاست‌های مالی و پولی |
| ۲۹۶ | ۷-۵-۱- شیب $LM$ و تاثیرگذاری سیاست مالی      |
| ۲۹۷ | ۷-۵-۲- شیب $LM$ و تاثیرگذاری سیاست پولی      |
| ۳۰۱ | ۷-۶- دیدگاه پولی و دیدگاه مالی               |
| ۳۰۳ | ۷-۷- تابعیت عرضه پول از نرخ بهره             |
| ۳۰۵ | ۷-۸- عوامل تاثیرگذار بر مصرف مستقل از درآمد  |
| ۳۰۵ | ۷-۸-۱- اثر ثروت و نرخ بهره                   |
| ۳۰۹ | ۷-۸-۲- اثر تراز حقیقی                        |
| ۳۱۰ | ۷-۸-۳- اثر پیگو                              |
| ۳۱۴ | ۷-۹- الگوی کامل از طرف تقاضا                 |
| ۳۱۵ | ۷-۱۰- ارزیابی و انتقاد                       |
| ۳۱۷ | ۷-۱۱- الگوی $IS-LM$ و اقتصاد ایران           |
| ۳۱۹ | ۷-۱۲- جمع‌بندی                               |
| ۳۲۰ | تمرین                                        |

## فصل هشتم: تقاضای کل اقتصاد

|     |                                                             |
|-----|-------------------------------------------------------------|
| ۳۲۳ | ۸-۱- مقدمه                                                  |
| ۳۲۳ | ۸-۲- تقاضای کل                                              |
| ۳۲۴ | ۸-۲-۱- معادله تقاضای کل                                     |
| ۳۲۴ | ۸-۲-۲- استخراج نموداری منحنی تقاضای کل                      |
| ۳۲۸ | ۸-۳- انتقال منحنی تقاضای کل                                 |
| ۳۳۳ | ۸-۳-۱- سیاست مالی و انتقال منحنی تقاضای کل                  |
| ۳۴۰ | ۸-۳-۲- سیاست پولی و انتقال منحنی تقاضای کل                  |
| ۳۴۱ | ۸-۴- رابطه شیب منحنی‌های $IS$ و $LM$ با شیب منحنی تقاضای کل |
| ۳۴۲ | ۸-۵- معرفی اثر پیگو و شیب منحنی تقاضای کل                   |
| ۳۴۳ | ۸-۶- اثر نرخ بهره (ثروت) و شیب منحنی تقاضای کل              |
| ۳۴۴ | ۸-۷- اثر نقدینگی (تراز حقیقی) و شیب منحنی تقاضای کل         |
| ۳۴۷ | ۸-۸- جمع‌بندی                                               |
| ۳۴۸ | تمرین                                                       |

## فصل نهم: تحلیل اقتصاد کلان باز در دستگاه $IS-LM$

|     |                         |
|-----|-------------------------|
| ۳۵۳ | ۹-۱- مقدمه              |
| ۳۵۴ | ۹-۲- معرفی مفاهیم محوری |

|     |                                                                           |
|-----|---------------------------------------------------------------------------|
| ۳۵۷ | ۳-۹- بازار ارز خارجی                                                      |
| ۳۵۸ | ۴-۹- نظام ارزی یا رژیم نرخ ارز                                            |
| ۳۵۸ | ۱-۴-۹- نظام نرخ ارز ثابت                                                  |
| ۳۶۰ | ۲-۴-۹- نظام نرخ ارز شناور                                                 |
| ۳۶۲ | ۵-۹- سیاست‌های پولی و مالی در اقتصاد باز بدون احتساب حساب سرمایه          |
| ۳۶۷ | ۱-۵-۹- سیاست مالی در نظام نرخ ارز ثابت                                    |
| ۳۶۸ | ۲-۵-۹- سیاست پولی در نظام نرخ ارز ثابت                                    |
| ۳۶۹ | ۳-۵-۹- سیاست مالی در نظام نرخ ارز شناور                                   |
| ۳۷۰ | ۴-۵-۹- سیاست پولی در نظام نرخ ارز شناور                                   |
| ۳۷۱ | ۶-۹- سیاست پولی و مالی در اقتصاد باز با احتساب حساب سرمایه                |
| ۳۷۵ | ۱-۶-۹- سیاست پولی و مالی در نظام نرخ ارز ثابت                             |
| ۳۷۵ | ۱-۱-۶-۹- سیاست مالی در نظام نرخ ارز ثابت و تحرک کامل سرمایه               |
| ۳۷۶ | ۲-۱-۶-۹- سیاست پولی در نظام نرخ ارز ثابت و تحرک کامل سرمایه               |
| ۳۷۷ | ۳-۱-۶-۹- سیاست مالی در نظام نرخ ارز ثابت و تحرک ناقص سرمایه               |
| ۳۸۰ | ۴-۱-۶-۹- سیاست پولی در نظام نرخ ارز ثابت و تحرک ناقص سرمایه               |
| ۳۸۲ | ۲-۶-۹- سیاست‌های پولی و مالی با فرض نظام نرخ ارز شناور و تحرک کامل سرمایه |
| ۳۸۳ | ۱-۲-۶-۹- سیاست مالی در نظام نرخ ارز شناور و تحرک کامل سرمایه              |
| ۳۸۴ | ۲-۲-۶-۹- سیاست پولی در نظام نرخ ارز شناور و تحرک کامل سرمایه              |
| ۳۸۵ | ۳-۶-۹- سیاست‌های پولی و مالی با فرض نظام نرخ ارز شناور و تحرک ناقص سرمایه |
| ۳۸۸ | ۱-۳-۶-۹- سیاست مالی در نظام نرخ ارز شناور و تحرک ناقص سرمایه              |
| ۳۹۰ | ۲-۳-۶-۹- سیاست پولی در نظام نرخ ارز شناور و تحرک ناقص سرمایه              |
| ۳۹۳ | ۷-۹- وضعیت بخش خارجی در اقتصاد ایران                                      |
| ۳۹۷ | ۸-۹- جمع‌بندی                                                             |
| ۳۹۸ | تمرین                                                                     |

## فصل دهم: بررسی بازار کار

|     |                                   |
|-----|-----------------------------------|
| ۴۰۵ | ۱-۱۰- مقدمه                       |
| ۴۰۶ | ۲-۱۰- تابع تولید                  |
| ۴۰۹ | ۳-۱۰- بازار کار                   |
| ۴۰۹ | ۱-۳-۱۰- مفاهیم پایه‌ای و اصطلاحات |
| ۴۱۷ | ۲-۳-۱۰- تقاضای بازار کار          |
| ۴۲۲ | ۳-۳-۱۰- عرضه نیروی کار            |
| ۴۳۰ | ۴-۳-۱۰- تعادل بازار کار           |

|     |                            |
|-----|----------------------------|
| ۴۳۶ | ۴-۱۰- وضع کف دستمزد        |
| ۴۳۸ | ۵-۱۰- دستمزد کارایی        |
| ۴۴۰ | ۶-۱۰- بازگشت کارگران خارجی |
| ۴۴۱ | ۷-۱۰- مهاجرت افراد متخصص   |
| ۴۴۳ | ۸-۱۰- جمع‌بندی             |
| ۴۴۴ | تمرین                      |

## فصل یازدهم: منحنی عرضه کل اقتصاد

|     |                                                             |
|-----|-------------------------------------------------------------|
| ۴۴۹ | ۱-۱۱- مقدمه                                                 |
| ۴۵۰ | ۲-۱۱- استخراج منحنی عرضه کل                                 |
| ۴۵۰ | ۱-۲-۱۱- استخراج منحنی عرضه کل کینزی‌ها                      |
| ۴۵۳ | ۲-۲-۱۱- استخراج منحنی عرضه کل کلاسیکی                       |
| ۴۵۵ | ۳-۲-۱۱- استخراج منحنی عرضه کل عمومی                         |
| ۴۵۸ | ۳-۱۱- شیب منحنی عرضه کل اقتصاد                              |
| ۴۶۱ | ۴-۱۱- اثر وضع کف دستمزد بر شیب منحنی عرضه کل                |
| ۴۶۲ | ۵-۱۱- عوامل تأثیرگذار بر جایگاه منحنی عرضه کل               |
| ۴۶۳ | ۱-۵-۱۱- انتقال تابع تولید                                   |
| ۴۶۵ | ۲-۵-۱۱- اثر تغییر انتظارات قیمتی                            |
| ۴۶۶ | ۳-۵-۱۱- اثر تغییر فرهنگ کار                                 |
| ۴۶۷ | ۴-۵-۱۱- اثر تغییر شیب منحنی عرضه کل بر جایگاه منحنی عرضه کل |
| ۴۶۹ | ۶-۱۱- معادله منحنی عرضه کل اقتصاد                           |
| ۴۷۱ | ۷-۱۱- انواع خاص تابع عرضه کل                                |
| ۴۷۱ | ۱-۷-۱۱- منحنی عرضه کل مبتنی بر ایده دستمزدهای چسبنده        |
| ۴۷۲ | ۲-۷-۱۱- منحنی عرضه کل مبتنی بر عدم تشخیص کارگران            |
| ۴۷۳ | ۳-۷-۱۱- منحنی عرضه کل مبتنی بر اطلاعات ناقص                 |
| ۴۷۴ | ۴-۷-۱۱- منحنی عرضه کل مبتنی بر قیمت‌های چسبنده              |
| ۴۷۷ | ۸-۱۱- جمع‌بندی                                              |
| ۴۷۸ | تمرین                                                       |

## فصل دوازدهم: الگوی عرضه و تقاضای کل

|     |                                         |
|-----|-----------------------------------------|
| ۴۸۱ | ۱-۱۲- مقدمه                             |
| ۴۸۲ | ۲-۱۲- تعادل الگوی عرضه و تقاضا          |
| ۴۸۴ | ۳-۱۲- استخراج ضریب فزاینده عرضه و تقاضا |

|     |                                                                        |
|-----|------------------------------------------------------------------------|
| ۴۸۸ | ۴-۱۲- سیاست مالی در الگوی عرضه و تقاضا                                 |
| ۴۹۲ | ۱-۴-۱۲- شیب منحنی عرضه و اثر محدودکننده قیمت                           |
| ۴۹۴ | ۲-۴-۱۲- شیب منحنی تقاضای کل و آثار محدودکننده قیمت و نرخ بهره          |
| ۴۹۸ | ۵-۱۲- سیاست پولی در الگوی عرضه و تقاضای کل                             |
| ۵۰۰ | ۱-۵-۱۲- شیب منحنی‌های $IS$ و اندازه تأثیرگذاری سیاست پولی              |
| ۵۰۱ | ۲-۵-۱۲- شیب منحنی $LM$ و اندازه تأثیرگذاری سیاست پولی                  |
| ۵۰۲ | ۶-۱۲- اثر تغییر نهاده‌ها و ساختار طرف عرضه بر تعادل الگوی عرضه و تقاضا |
| ۵۰۲ | ۱-۶-۱۲- اثر انتقال تابع تولید                                          |
| ۵۰۳ | ۲-۶-۱۲- اثر تغییرات انتظارات قیمتی                                     |
| ۵۰۴ | ۳-۶-۱۲- اثر تلاش مردم و ارتقاء فرهنگ کار                               |
| ۵۰۶ | ۷-۱۲- سیاست‌های درآمدی                                                 |
| ۵۰۶ | ۸-۱۲- نزاع کلاسیک‌ها و کینزی‌ها در مورد دام نقدینگی                    |
| ۵۰۹ | ۹-۱۲- نحوه شکل‌دهی انتظارات                                            |
| ۵۱۰ | ۱-۹-۱۲- نحوه شکل‌دهی انتظارات تطبیقی                                   |
| ۵۱۵ | ۲-۹-۱۲- شکل‌دهی انتظارات به روش عقلایی                                 |
| ۵۱۹ | ۱۰-۱۲- مفهوم برون‌زایی و درون‌زایی انتظارات                            |
| ۵۲۱ | ۱۱-۱۲- انتظارات عقلایی و بی‌تأثیری سیاست‌های طرف تقاضا                 |
| ۵۲۴ | ۱۲-۱۲- اقتصاد ایران و الگوی عرضه و تقاضای کل                           |
| ۵۲۵ | ۱۳-۱۲- جمع‌بندی                                                        |
| ۵۲۶ | تمرین                                                                  |

## فصل سیزدهم: اقتصاد کلان باز در الگوی عرضه و تقاضا

|     |                                                                       |
|-----|-----------------------------------------------------------------------|
| ۵۳۱ | ۱-۱۳- مقدمه                                                           |
| ۵۳۴ | ۲-۱۳- نرخ ارز حقیقی                                                   |
| ۵۳۶ | ۳-۱۳- نرخ ارز مؤثر اسمی                                               |
| ۵۳۷ | ۴-۱۳- نرخ ارز مؤثر حقیقی                                              |
| ۵۳۸ | ۵-۱۳- وضعیت تعادلی اقتصاد با فرض عدم وجود حساب سرمایه                 |
| ۵۳۸ | ۱-۵-۱۳- حساب جاری                                                     |
| ۵۴۱ | ۲-۵-۱۳- منحنی تقاضای کل در شرایط نرخ ارز ثابت و نبود حساب سرمایه      |
| ۵۴۳ | ۳-۵-۱۳- ساز و کار تعدیل الگوی کلان در نظام نرخ ارز ثابت               |
| ۵۴۵ | ۴-۵-۱۳- اثر بلندمدت افزایش نرخ ارز                                    |
| ۵۴۶ | ۶-۱۳- وضعیت تعادلی اقتصاد و اثرگذاری سیاست‌ها با فرض تحرک کامل سرمایه |
| ۵۴۶ | ۱-۶-۱۳- سیاست پولی در شرایط نرخ ارز ثابت                              |

|     |                                                                      |
|-----|----------------------------------------------------------------------|
| ۵۴۷ | ۱۳-۶-۲- منحنی تقاضای کل تحت نظام شناور ارزی و تحرک کامل سرمایه       |
| ۵۴۸ | ۱۳-۶-۳- اثر سیاست پولی در نظام نرخ ارز شناور با فرض تحرک کامل سرمایه |
| ۵۵۰ | ۱۳-۶-۴- اثر سیاست مالی در نظام نرخ ارز شناور با فرض تحرک کامل سرمایه |
| ۵۵۲ | ۱۳-۶-۵- ساز و کار تعدیل خودکار در نظام نرخ ارز شناور                 |
| ۵۵۴ | ۱۳-۷- دیدگاه پولی نسبت به تراز پرداخت‌ها                             |
| ۵۵۶ | ۱۳-۸- دیدگاه پولی و توصیه‌های صندوق بین‌المللی پول                   |
| ۵۵۸ | ۱۳-۹- روش جذب در تحلیل تراز پرداخت‌ها                                |
| ۵۶۰ | ۱۳-۱۰- روش کشش‌ها در تحلیل تراز پرداخت‌ها                            |
| ۵۶۲ | ۱۳-۱۱- اثر لارنس میتزler                                             |
| ۵۶۳ | ۱۳-۱۲- منحنی J                                                       |
| ۵۶۴ | ۱۳-۱۳- اثر انعکاسی                                                   |
| ۵۶۶ | ۱۳-۱۴- تورم وارداتی تحت نظام نرخ ارز                                 |
| ۵۶۸ | ۱۳-۱۵- نظام استاندارد طلا                                            |
| ۵۶۸ | ۱۳-۱۶- تقویت نرخ ارز تثبیت شده در نظام پایه طلا                      |
| ۵۶۹ | ۱۳-۱۶-۱- تکیه‌گاه پولی                                               |
| ۵۶۹ | ۱۳-۱۶-۲- دلاری شدن                                                   |
| ۵۷۰ | ۱۳-۱۷-۱- برابری نرخ‌های بهره بدون پوشش ریسک و با پوشش ریسک           |
| ۵۷۰ | ۱۳-۱۷-۱-۱- برابری نرخ‌های بهره بدون پوشش ریسک                        |
| ۵۷۰ | ۱۳-۱۷-۲- برابری نرخ‌های بهره با پوشش ریسک                            |
| ۵۷۱ | ۱۳-۱۸- ترتیبات کنونی نرخ ارز                                         |
| ۵۷۲ | ۱۳-۱۹- ارزیابی نظام‌های ارزی                                         |
| ۵۷۲ | ۱۳-۱۹-۱- مزیت‌های نظام نرخ ارز شناور                                 |
| ۵۷۳ | ۱۳-۱۹-۲- مزیت‌های نرخ‌های ارز ثابت                                   |
| ۵۷۴ | ۱۳-۲۰- نظام ارزی در اقتصاد ایران                                     |
| ۵۷۴ | ۱۳-۲۱- جمع‌بندی                                                      |
| ۵۷۵ | تمرین                                                                |

## فصل چهاردهم: نظریات رشد

|     |                                       |
|-----|---------------------------------------|
| ۵۸۱ | ۱۴-۱- مقدمه                           |
| ۵۸۲ | ۱۴-۲- نظریات رشد کلاسیک‌ها            |
| ۵۸۲ | ۱۴-۲-۱- نظریه رشد اسمیت               |
| ۵۸۴ | ۱۴-۲-۲- مالتوس و ریکاردو              |
| ۵۸۵ | ۱۴-۳- مدل‌های رشد برون‌زای نئوکلاسیکی |

|     |                                                            |
|-----|------------------------------------------------------------|
| ۵۸۶ | ۱۴-۳-۱- فروض مدل سولو                                      |
| ۵۹۲ | ۱۴-۳-۱- تغییر نرخ پس انداز و نرخ رشد جمعیت در این مدل ساده |
| ۵۹۴ | ۱۴-۳-۲- ارزیابی                                            |
| ۵۹۷ | ۱۴-۳-۳- پیشرفت فنی و مدل سولو                              |
| ۵۹۹ | ۱۴-۳-۴- تغییر فنی زیادکننده نیروی کار و مدل سولو           |
| ۶۰۶ | ۱۴-۳-۵- سرمایه انسانی و مدل سولو                           |
| ۶۱۱ | ۱۴-۴- مدل های رشد درونزا                                   |
| ۶۱۳ | ۱۴-۴-۱- ماهیت ایده ها                                      |
| ۶۱۹ | ۱۴-۴-۲- نکته اصلی مدل های رشد درونزا                       |
| ۶۲۲ | ۱۴-۴-۳- مدل های رشد درونزای ربلا                           |
| ۶۲۵ | ۱۴-۴-۴- مدل رشد درونزای رومر                               |
| ۶۲۹ | ۱۴-۴-۵- مدل سرمایه انسانی لوکاس                            |
| ۶۳۲ | ۱۴-۴-۶- مدل رشد درونزای بارو با کالاهای عمومی              |
| ۶۳۵ | ۱۴-۵- نقش نهادها در رشد اقتصادی                            |
| ۶۳۷ | ۱۴-۶- وضعیت رشد اقتصادی ایران                              |
| ۶۳۸ | ۱۴-۷- جمع بندی                                             |
| ۶۳۹ | تمرین                                                      |

## یادداشت مؤلف

کتاب حاضر که حاصل تجربه تدریس حدود ۴۰ دوره درس اقتصاد کلان (۱) و (۲) در دانشگاه علامه طباطبائی و دانشگاه شهید بهشتی است و در تدوین آن از منابع زیادی استفاده شده بعنوان منبع درسی اقتصاد کلان (۱) و (۲) در سطح کارشناسی رشته اقتصاد نوشته شده است. در این کتاب سعی شده است همه موضوعات به سه روش ریاضی، نموداری و توصیفی ارائه شود. قبل از اینکه الگوهای اقتصادی و نظریات مختلف کلان را مطرح کنیم شرایط تاریخی اقتصادی و فروض مبنایی آن‌ها را بیان کرده‌ایم تا مجموعه مکاتب و نظریات کلان در ذهن دانشجویان بعنوان یک سیر تکاملی با مفهوم و گویا تداعی شود و قدرت تحلیل و استنباط آن‌ها را افزایش دهد.

در این کتاب سعی شده برای توضیح مطالب حتی‌الامکان از شواهد تجربی مربوط به اقتصاد ایران استفاده شود و تحقق فروض و شرایط و موضوعیت بسیاری از نظریات در اقتصاد کشور مورد ارزیابی و نقد قرار گیرد که این ویژگی آنرا از بقیه کتب اقتصاد کلان متمایز می‌کند.

قبل از وارد شدن به موضوعات اصلی کلان ابتدا علت تأخیر اقتصاد کلان از سایر شاخه‌های نظری اقتصاد را توضیح داده‌ایم تا چشم‌انداز خوبی از این دانش در ذهن دانشجویان ترسیم شود و جایگاه اقتصاد کلان در مجموعه دانش اقتصاد به خوبی تبیین گردد. قبل از ورود به مباحث اصلی کلان به بعضی موضوعات مقدماتی و نکات مهم دیگر نیز اشاره شده است. ترتیب موضوعات و فصول کتاب هم بر اساس ملاک‌ها و هدف آموزشی تعیین شده است. بعد از بحث و بررسی در مورد حساب‌های ملی از منظر کلان و نظریه‌های شاخص قیمتی ابتدا الگوی ساده کینزی که بیشتر با شرایط رکود عمیق دهه ۱۹۳۰ سازگاری دارد ارائه شده است. سپس الگوی *IS-LM* که برای دوره بعد از جنگ و دهه ۱۹۶۰ مناسب است را مطرح کرده‌ایم و بعد از آن الگوی عرضه و تقاضای کل را بعنوان یک الگوی کامل کلان توضیح داده‌ایم زیرا پس از اعمال نسخه‌های کینزی و از بین رفتن کمبود تقاضای مؤثر، این الگو در تحلیل‌های کلان موضوعیت یافت. بعد از ارائه این سه الگو قدری

در مورد موضوعات مربوط به رشد اقتصادی بحث کرده‌ایم. کلیه این مباحث بعنوان درس اقتصاد کلان (۱) در جلد اول ارائه شده است.

بعد از معرفی الگوهای کلان به بحث و تبیین موضوعات عمده کلان اقتصادی پرداخته‌ایم و نظریات مصرف، سرمایه‌گذاری، عرضه و تقاضای پول، منحنی فیلیپس و تورم را در جلد دوم بعنوان مباحث اقتصاد کلان (۲) بیان کرده‌ایم. در فصل ۲۲ خلاصه‌ای از مکاتب کلان اقتصادی مطرح شده که مطالعه آن برای دانشجویان بسیار اهمیت دارد. همچنین در مورد نظریات مربوط به پول با توجه به اهمیت آن در اقتصاد کلان نیز بطور مفصل بحث شده است. ضmann ارائه شده در فصول ۱۸ و ۲۲ هر یک خلاصه یک یا دو مقاله است. در ضمیمه اول روند تکاملی نظریه مقداری تبیین شده و نظریات پولی به خوبی توضیح داده شده است و در ضمیمه دوم دیدگاهی خاص و جالب در مورد مکتب پساکینزی ارائه شده است.

برای هر فصل تمرینات تشریحی در سطوح مختلف مطرح شده است که حل آن‌ها به دانشجویان در درک کامل متن و موضوعات مربوطه کمک می‌کند.

مطالب در سه سطح ساده، متوسط و بالای متوسط ارائه شده است. موضوعاتی که به نظر نگارنده از حد متوسط بالاتر است برای مطالعه دانشجویان علاقه‌مند و کوشا ارائه شده که در متن با علامت ستاره مشخص شده است.

امید است انتشار این کتاب مورد استفاده دانشجویان واقع شده و بعنوان یک منبع مفید درسی به آن‌ها کمک کند و در عین حال مورد قبول اساتید اقتصاد کلان نیز واقع شود و گامی هرچند کوچک در اعتلای دانش اقتصاد در کشور محسوب شود.

بر خود لازم می‌دانم از جناب آقای جواد طاهریور دانشجوی ممتاز کارشناسی ارشد اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی و سرکار خانم سحر رزاقی که در پیشنهاد نکات مفید، ویرایش و رسم و اصلاح نمودارها و اصلاح چندباره متن زحمات فراوانی متحمل شده‌اند تشکر کنم. همچنین از سرکار خانم سمیه خطیبی بخاطر ویرایش متن و مقابله تایپ با متن و تنظیم نمایه و دانشجویان محترم آقایان مهرداد مصلح حیدر زاده و امیر مختاری بخاطر مقابله تایپ با متن و تنظیم نمایه سپاسگزاری می‌کنم. قدردان زحمات آقایان محمد حسین حسینی و بهروز شریعت بخاطر مقابله تایپ با متن و سرکار خانم المیرا وحدانی مهرآبادی بخاطر تحمل زحمت تایپ دست نوشته‌های اینجانب نیز هستم. در پایان خداوند بزرگ را شاکرم که بار دیگر به این بنده ناچیز یاری رساند تا این مجموعه را تدوین نموده و به پایان برسانم و مثل همیشه محتاج استعانت او هستم.

عباس شاکری

شهریور ۱۳۸۷